

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2-6 A 11
00580 Helsinki

LAUSUNTO

markku.marttinen@vapaa-ajankalastaja.fi

17.10.2016

Maa- ja metsätalousministeriö
PL30
00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo@mmm.fi

VIITE Lausuntopyyntönne 223482 30.9.2016 MMM023:00/2011.

LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE
KALASTUKSESTA TENOJOEN VESISTÖSSÄ NORJAN KANSSA TEHDYN SOPIMUKSEN
HYVÄKSYMISESTÄ SEKÄ LAEIKSI SOPIMUKSEN LAINSÄÄDÄNNÖN ALAAN
KUULUVIEN MÄÄRÄYSTEN VOIMAANSAATTAMISESTA JA SOVELTAMISESTA SEKÄ
KALASTUSLAIN MUUTTAMISESTA

Lausunto Tenojoen kalastussopimuksen hyväksymisestä ja liitännäisistä säädöksistä

Suomi ja Norja ovat neuvotelleet Tenojoen kalastussopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön uudesta sisällöstä, jonka on tarkoitus astua voimaan vuoden 2017 kalastuskaudella. Tavoitteena on lohien kalastuskuolevuuden pienentäminen 30 %, jonka seurauksena useimpien lohikantojen oletetaan elpyvän kestäväälle tasolle runsaan kymmenen vuoden aikana. Kyseessä on valtioiden välinen sopimus, jonka säädökset ylittävät kansalliset kalastussäädökset, niiltä osin mitä sopimuksessa on säädetty. Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa sopimuksen voimaan saattamista koskevasta hallituksen esityksestä. Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) esittää lausuntonaan seuraavaa.

Tenojoen ja sen sivujokien heikentyneiden lohikantojen tukemiseksi lohienkalastuksen nykyistä tiukempi säätely on tarpeellista. Paikallisella vapaaehtoisella säätelyllä ei olla saavutettu parannusta lohikantojen heikkoon tilaan. Useat tutkimukset osoittavat lohikantojen heikentyneen. SVK painottaa kalastuksen säätelytoimien olevan tärkeitä merellä, Tenovuonossa ja jokialueella. Kalastuksen säätelyn ja rajoitusten tulee koskea kaikkia kalastajaryhmiä ja kaikkia pyyntimuotoja.

Tutkimusten mukaan Tenojoessa ja sen sivujoissa on useita eri lohikantoja, jotka ovat geneettisesti toisistaan poikkeavia. Eri lohikannat poikkeavat toisistaan kutualueiden valinnan lisäksi myös nousuajankohdiltaan. Lohien kalastuksen säätelyssä tulee huomioida monimuotoisten eri aikain kesällä jokeen nousevien kantojen elinvoimaisuus.

SVK:n huomioimat voimassa olevan kalastussäännön soveltamisessa havaitut ongelmat.

1) Lohikantojen tila Tenojoen valuma-alueella sekä pääuomassa että sivuvesissä on merkittävästi heikentynyt nykyisen kalastussäännön voimassaolon aikana.

2) Lohienkalastuksen tehoa ei voida kalastussäännön mukaan säädellä paikkakuntalaisten osalta vastaamaan lohikannoissa tapahtuvia muutoksia. Kalastusta pitää voida rajoittaa joustavasti

kaikkien kalastajaryhmien, pyyntimuotojen ja –välineiden osalta tutkimustietoon perustuvan tarveharkinnan mukaisesti.

- 3) Tenojoen pääuomassa kalastusoikeutta ei jaeta manttaalien määrän perusteella.
- 4) Ulkopaikkakuntalaisten ja paikkakuntalaisten luvallisen lohenkalastuskauden vuotuinen kesto ei ole tasavertaisuusperiaatteen mukaan yhdenmukaista.
- 5) Kalastussääntö ei mahdollista saaliskiintiöiden asettamista. Kiintiösäätely on nykyisin Norjassa, Suomessa ja useimmissa muissakin maissa lohikantojen hoidon tärkeimpiä keinoja. Saaliskiintiöitä tulisi voida tarpeen mukaan asettaa kaikille kalastajaryhmille ja kalastusmuodoille, sekä muuttaa kiintiöitä vuosittain.
- 6) Yksityiset lohenkalastusoikeudet verkoilla ja kulkuverkolla ovat monistuneet tilojen jakamisen, myynnin tai omistajanvaihdoksien myötä.
- 7) Muiden kalalajien kuin lohen kalastus voitaisiin sallia rannalta tapahtuvana vapakalastuksena nykyistä pidemmällä ajalla. Erityisesti harjuksen kalastusta voitaisiin lisätä nykyisestään.
- 8) Kalastusoikeuksien hallitsematon luovutus.

Lausunnolla olevan uudistetun kalastussopimuksen ja –säännön vaikutuksia

Uudistettu kalastussopimus ja –sääntö mahdollistaisivat monipuolisesti Tenojoen vesistöalueen heikentyneiden lohikantojen kalastuksen säätelyn. Uudistuksissa on huomioitu mahdollisuus reagoida lohikantojen tilan muutoksiin nopeammin kuin vanhassa sopimuksessa. Uuden kalastussäännön sisältö tarkistetaan määräajoin. Kalastussääntöön kirjatun lisäksi on varattu hallitukselle tai niiden määräämille viranomaisille valta säätää tiukennuksia kalastussääntöön, esimerkiksi saaliskiintiöitä, lohikantojen tilan niin vaatiessa. Uudessa säännössä lohenkalastusta rajoitetaan nykyisestään kaikkien kalastajaryhmien ja pyydysten osalta, joka on merkittävä parannus vanhaan sääntöön verrattuna, jossa vain ulkopaikkakuntalaisten vapakalastusta säädeltiin vuosittain sovitulla tavalla. Kokonaisuutena uusi Tenojoen kalastussopimus ja –sääntö ovat lohikantojen elinvoimaisuuden ylläpitämisen kannalta huomattava parannus nykytilaan. Uudistetussa sopimuksessa jää edelleen voimaan ongelma, jossa kalastusoikeutta ei jaeta manttaalien perusteella, jolloin tilojen jakautumisessa kalastusoikeus monistuu verkkokalastuksessa. Hallitsematon kalastusoikeuksien luovutus jää näin edelleen mahdolliseksi. Uudessa sopimuksessa sivuvesien kalastussäätely jää pääuomaan verrattuna epäselväksi.

Uudistetun kalastussäännön sisältö ei kaikilta osin vastaa SVK:n näkemyksiä Tenojoen kalastuksen järkevästä ohjaamisesta. Erityisesti seuraavat muutokset tai puutteet säädöksissä aiheuttavat alueen kalastusmatkailulle ja –matkailijoille, alueen taloudelle ja toimeentulolle, sekä lohikantojen elvyttämislle ongelmia:

- 1) Myytävien kalastuslupien kokonaismäärän rajoittaminen 22 000 kalastusvuorokauteen aiemmin myydyin noin 33 000 kalastusvuorokauden sijaan. Myyntiin tulevien lupien määrä on jaettu tasan Suomen ja Norjan kesken siten, että molemmat maat saavat myytäväkseen 5500 kalastusvuorokautta rantakalastukseen ja 5500 kalastusvuorokautta venekalastukseen. Lupamääristä kolmannes on Suomessa varattu muualla kuin Tenon vesistön jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille. **Yleiseen myyntiin ulkopaikkakuntalaisille jäävä pieni lupamäärä muodostunee säännön voimaan tultua monille kalastusmatkailijoille esteeksi toteuttaa**

useamman päivän kalastusmatka Tenojoelle. Kalastuslupia on uuden kalastussäännön määrien perusteella saatavissa nykytiedon valossa erityisesti Suomessa kysyntää huomattavasti vähemmän.

2) **Rantakalastuslupien tulisi esityksestä (sopimus 10 artikla) poiketen olla voimassa molemmissa maissa ostomaasta riippumatta.** Tämä menettely parantaisi kalastuslupien saantimahdollisuutta ja kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä. Muutos ei nostaisi kalastuspainetta suunnitellusta, koska kalastusluvut olisivat edelleen voimassa Tenojoen pääuomassa alueellisesti ja ajallisesti rajatuilla kalastusvyöhykkeillä, joissa kalastus kohdistuu samoihin lohikantoihin. Rantakalastuksessa noudatettaisiin sen maan ja kalastusvyöhykkeen säädöksiä, jossa kalastus fyysisesti tapahtuu. Luvan hinta olisi se, joka on ostomaassa voimassa.

3) Ulkopaikkakuntalaisille määritetyt sallitut kalastusajat. Ulkopaikkakuntalaisten rantakalastusaikaa on vähennetty seitsemällä tunnilla ja rajattu kello 23.00-16.00 väliseen aikaan. Nykyiseen omavalintaiseen kellonaikaan verrattuna kalastus ohjataan yöaikaan, joka on erityisesti perheille ja nuorille huono ratkaisu. Venekalastuksessa paikallisen soutajan käyttöpakko on laajennettu seitsemästä tunnista kahteentoista tuntiin ja ajallisesti muutettu koskemaan kello 19.00-7.00 välistä aikaa. Nykyinen paikallisen soutajan pakollinen käyttöaika kello 14.00-21.00 on parempi ratkaisu. **Ulkopaikkakuntalaisten vapakalastajien omatoimisen päiväkohtaisen kalastusajan rajoittaminen nykyisestä ei ole perusteltua, koska heille myytävien kalastusvuorokausien kokonaismäärä vähenee uudessa kalastussäännössä huomattavasti yli 30 %, joka on tavoitteena lohien kalastuskuolleisuuden pienentämisessä.** Lisäksi ulkopaikkakuntalaisten vapakalastajien kalastuskauden kestoa on lyhennetty uudessa säännössä 19 vuorokautta (23 %) nykyisestä. Kalastuspaineen vähennys kohdistuu kohtuuttoman voimakkaasti kalastusmatkailuun, jonka kalastuspainetta leikataan kaikkiaan yli 50% erilaisin menetelmin.

4) Muilla lohijoilla yleinen ja yleisesti hyväksytty käytäntö vuorokautisesta lohien saaliskiintiöstä on jätetty kalastuksen säätelykeinona kalastussopimuksessa käyttämättä. Saaliskiintiöllä olisi suora vaikutus lohikantojen vahvistumiseen. SVK:n näkemyksen mukaan Tenojoelle sopisi kahden alle kolmekiloisen lohien ja yhden yli kolmekiloisen lohien vuorokausikiintiö kalastajaa kohden, jolloin lohienkalastus tulisi lopettaa heti yli kolmekiloisen lohien saatuaan. Lohikiintiön täytyttyä voisi edelleen kalastaa harjuksia, joka mahdollistaisi kalastuksen jatkamisen. **Saaliskiintiöllä tulisi korvata säädöksiin kirjatut epäkäytännölliset ulkopaikkakuntalaisten vapakalastajien päivittäiset kellonaikoihin perustuvat kalastusrajoitukset. Saaliskiintiöllä tulisi rajoittaa kaikkien kalastajaryhmien lohisaalista.** Saaliskiintiöiden käytöstä on Tornion- ja Simojoelta hyviä kokemuksia lohikantojen tilan elvyttämisessä.

5) **Kalastuslupien myyntijärjestelmän tulee olla helppokäyttöinen ja mahdollistaa ulkopaikkakuntalaisille kalastajille useamman perättäisen kalastusvuorokauden saanti. Kalastuslupien hinnat tulee pitää kohtuullisina.** Esitetystä kalastussäännöstä puuttuu aiempaan käytäntöön verrattuna nuorisolupa 5 €/ viikko ja puolisolupa 5 €/ vrk kalastuslupamuodoista. Nuorten ja perheiden kalastusharrastuksen tukeminen edullisemmilla kalastusluvilla on tärkeää ja nämä lupamuodot tulee olla saatavissa myös tulevaisuudessa. Esityksessä ulkopaikkakuntalaisille kalastajille on määritelty kaksi lupamuotoa: rantalupa ja venelupa. Niiden hinnoittelussa esitetään noudatettavan markkinalähtöistä hintaa, joka vaihtelisi rantaluvassa välillä 25-70 €/ vrk ja veneluvassa välillä 30-80 €/ vrk. Nykyiset hinnat ovat rantalupa 25 €/ vrk ja venelupa 40 €/ vrk. Inarijoessa Matinkönkään yläpuolelle on ollut lisäksi saatavissa 10 €/ vrk hintainen lupa vene- ja rantakalastukseen. Kalastuslupien hinnan nostaminen nykytasosta ei ole kannatettavaa. Suomen muissa lohijoissa kalastusvuorokauden hinta on keskimäärin tasolla 20 €/ vrk.

6) Tenojokilaakson matkailuyrityksille ei ole varattu erityistä lupakiintiötä, joka mahdollistaisi ulkopaikkakuntalaisten kalastusmatkailijoiden sujuvan palvelun, sekä majoitus- ja venevarausten vahvistamisen. **Kalastusmatkailun palveluyritysten elinvoimaisuus tulee säilyttää.**

7) Tenojoen lohikantojen nousumäärien seuranta tutkimus ei hyödynnä kehittyneimpiä tutkimusmenetelmiä. **Kalantutkimuksessa tulee ottaa käyttöön uusinta teknologiaa edustavat kaikuluotaimet, joilla nousevien lohien lukumäärät saadaan laskettua tarkasti.** Nousulohien todellisen määrän mukainen kalastuksen säätely perustuisi faktoihin arvioiden sijaan ja mahdollistaisi nopean reagoinnin lohikantojen muutoksiin. Esityksessä on huomioitu nousulohien kaikuluotauksen lisääminen tutkimusmenetelmiin, josta on positiivista kokemusta Tornion – ja Simojoen lohitutkimuksessa.

Tenojoen lohikannan heikentynyt tila vaatii kiistatta nopeita ja laajoja suojelutoimenpiteitä, vaikka ne väliaikaisesti heikentävät kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä. Lohikantojen voimistuessa kalastusmatkailukin hyötyy ja ala saa kasvumahdollisuuksia. Uusi kalastussääntö on edeltäjänsä verrattuna joustava ja kalakantoja seurailleen muuntumiskykyinen. SVK kannattaa Tenojoen kalastussopimuksen voimaan saattamista ja edellyttää lausunnossa mainittujen epäkohtien korjaamista mahdollisimman nopealla aikataululla.

Kokonaisuuden kannalta on tärkeää samaan aikaan rajoittaa Tenojoen lohikantaan kohdistuvaa kalastusta myös Norjan rannikolla ja Tenovuonossa.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

MARKKU MARTTINEN (merk.)
toiminnanjohtaja